

Position Paper

Wet werkelijk rendement box 3

mr. Hanneke Kroonenberg, hoofd Kenniscentrum bij Van Lanschot Kempen

Inleiding

Over box 3 is al veel gezegd en geschreven. Toch maak ik graag van de gelegenheid gebruik om een aantal punten te belichten vanuit mijn expertise. Hierbij richt ik mij op de belegger in effecten, zoals aandelen, obligaties en beleggingsfondsen. Dit sluit aan bij de expertise van Van Lanschot Kempen, een wealth manager actief in private banking, en bij Evi als online beleggingsplatform.

1. Duidelijkheid voor de lange termijn

Na bijna tien jaar discussie¹ heeft de Tweede Kamer op 12 februari 2026 ingestemd met het wetsvoorstel Wet werkelijk rendement box 3. In dit wetsvoorstel is gekozen voor een hybride stelsel: een vermogensaanwasbelasting (VAB) als hoofdregel en een vermogenswinstbelasting (VWB) als uitzondering voor vastgoed en aandelen in startende ondernemingen. Opvallend is dat nu wordt nagedacht over aanpassing van het nieuwe box 3-stelsel.² Enerzijds wordt onderzoek gedaan naar mogelijkheden om de systematiek van de VAB te verzachten. Anderzijds wordt ingezet op het doorontwikkelen van het nieuwe box 3-stelsel naar een VWB.

De onzekerheid over de toekomst van box 3 is uitermate onwenselijk. Beleggers weten niet waar zij aan toe zijn als zij nu investeringsbeslissingen moeten nemen. Om een voorbeeld te noemen: investeringen in niet-beursgenoteerde ondernemingen, zoals private equity, zijn vaak gedurende langere tijd (tien jaar of meer) niet of slechts beperkt verhandelbaar. Onzekerheid over de fiscale gevolgen kan de bereidheid van beleggers beperken om dergelijke investeringen te doen. Het is daarom belangrijk dat er duidelijkheid komt over de toekomst van box 3. In dit kader is het wenselijk om zoveel mogelijk fiscale neutraliteit na te streven, zowel binnen box 3 als tussen de verschillende boxen (box 2 en box 3). Een integrale visie op de belasting van vermogen (inkomstenbelasting, vennootschapsbelasting, schenk- en erfbelasting) is eigenlijk nog meer gewenst.

2. Vermogensaanwas of vermogenswinst belasten?

Bij een box 3-stelsel op basis van werkelijk rendement is de belangrijkste keuze of de vermogensaanwas of de vermogenswinst moet worden belast, dan wel een combinatie van beide (een hybride stelsel).

Beide stelsels komen nu al in het huidige belastingstelsel voor.

- Een VWB is het uitgangspunt in box 1, box 2 en de vennootschapsbelasting.
- Een VAB komt voor in box 3 en bij zakelijke beleggers. Zakelijke beleggers moeten beleggingen in bepaalde beleggingsfondsen fiscaal verplicht waarderen op de actuele waarde (artikel 3.29a Wet IB 2001). Hierdoor wordt jaarlijks de ongerealiseerde waardemutatie belast. Dit speelt bij beleggingen in Nederlandse beleggingsfondsen met de zogenoemde VBI-status (artikel 6a Wet Vpb 1969) en bij de meeste beleggingsfondsen die in het buitenland zijn gevestigd.

¹ Al in 2016 is een Kamerbrief gestuurd met diverse mogelijkheden voor een nieuw box 3-stelsel op basis van werkelijk rendement. Zie: brief van de Staatssecretaris van Financiën van 20 september 2016, Kamerstukken II 2016/17, 34 552, nr. 6.

² Brief van de Staatssecretaris van Financiën van 6 maart 2026, Kamerstukken II 2025/26, 36 748, nr. 45.

Uiteindelijk is het aan de politiek om een keuze te maken tussen een VAB en een VWB. Over wat de beste keuze is, bestaan verschillende meningen die in het kort als volgt kunnen worden samengevat:

- **Belastingbetalers** hebben de voorkeur voor een VWB. Dit voelt rechtvaardiger omdat het betalen van belasting aansluit bij de realisatie van de vermogenswinst. Liquiditeitsproblemen worden daarmee voorkomen.
- **Economen** neigen vaak naar een VAB, omdat dit efficiënter is en neutraler uitpakt dan een VWB. Bij een VAB is het niet mogelijk om belasting uit te stellen (geen 'lock-in'-effect) waardoor beleggingskeuzes niet worden verstoord.³
- **Fiscalisten** hebben over het algemeen meer een voorkeur voor een VWB, omdat dit beter aansluit bij klassieke uitgangspunten over draagkracht en rechtszekerheid. Waarderingsproblemen, zoals bij niet-beursgenoteerde ondernemingen, worden dan voorkomen.

Het maatschappelijke draagvlak lijkt groter bij een VWB dan bij een VAB. Dit is een belangrijk punt om mee te nemen bij de politieke afweging. Voorkomen moet worden dat belastingbetalers opnieuw massaal gaan procederen, omdat een VAB als onrechtvaardig wordt ervaren.

In dit kader verdient het vermelding dat een VWB complexer is dan een VAB. Bij een VWB moet voor elk afzonderlijk aandeel of effect de kostprijs en verkoopprijs worden bijgehouden. Dat is administratief bewerkelijk, mede als gevolg van corporate actions (zoals een overnamebod, claimrechten en herstructureringen).⁴ Bij een VAB is het niet van belang welke effecten precies zijn aangekocht of verkocht, maar gaat het om de waarde-ontwikkeling van de gehele effectenportefeuille. Een ander aandachtspunt bij een VWB is dat life events (zoals scheiden en overlijden) grote impact kunnen hebben doordat onverwachts een verplicht afrekenmoment kan ontstaan.

Het perfecte box 3-stelsel bestaat niet. Elke variant heeft zijn voor- en nadelen. Het heeft wel de voorkeur om ineens over te stappen op het gewenste nieuwe box 3-stelsel en niet met tussenstappen te werken. Dat zorgt voor duidelijkheid (zie ook punt 1) en voorkomt dat meerdere keren een nieuw box 3-stelsel moet worden geïmplementeerd met bijbehorende (uitvoerings)kosten.

3. Uitvoerbaarheid voor financiële instellingen

Voor financiële instellingen speelt met name de uitvoerbaarheid een belangrijke rol. Financiële instellingen zijn momenteel druk bezig met de invoering van de VAB per 1 januari 2028, op basis van de aangenomen wettekst. Een eventuele overstap naar een VWB is technisch mogelijk voor financiële instellingen. In dat geval moet wel rekening worden gehouden met een aantal aandachtspunten, zoals een waarderingssysteem op basis van gemiddelde aankoopkoers, de fiscale behandeling van life events, bewaartermijnen en aansprakelijkheid. Afhankelijk van de gemaakte keuzes hebben financiële instellingen een bepaalde implementatietermijn nodig. De Nederlandse Vereniging van Banken (NVB) heeft een inventarisatie van de (on)mogelijkheden gedaan. Hiervoor verwijst ik naar de position paper van de NVB.

Financiële instellingen moeten in veel gevallen binnen één maand na afloop van het kalenderjaar de benodigde gegevens doorgeven aan de Belastingdienst (renseignering). Deze korte termijn heeft tot gevolg dat niet alle benodigde gegevens op dat moment bekend zijn. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om de waarde per 31 december van niet-beursgenoteerde beleggingen. Die waarde is vaak pas een aantal maanden later beschikbaar. Ik geef daarom in overweging om nader te onderzoeken hoe mogelijke problemen kunnen worden opgelost.

4. Mogelijke verbeteringen: achterwaartse verliesverrekening, belastingtarief en heffingsvrij resultaat

Het kabinet onderzoekt momenteel opties ter verbetering van de VAB. Hierbij wordt onder andere gekeken naar het invoeren van achterwaartse verliesverrekening. Deze mogelijkheid was reeds opgenomen in het geconsulteerde wetsvoorstel, maar is later geschrapt om budgettaire redenen en vanwege complexiteit voor de Belastingdienst.⁵ Het opnieuw opnemen van een achterwaartse verliesverrekening draagt bij aan de acceptatie van het nieuwe box 3-stelsel bij de belastingbetaler.

³ A.A.F. Gerritsen, De economische logica achter het wetsvoorstel werkelijk rendement box 3, WFR 2026/59.

⁴ P.G.H. Albert, VAB of VWB?, WFR 2026/128.

⁵ Brief van de Staatssecretaris van Financiën van 25 januari 2024, Kamerstukken II 2023/24, 32 140, nr. 179.

Een andere manier om de gevolgen van de nieuwe box 3-heffing te verzachten, is het verlagen van het belastingtarief en/of het verhogen van het heffingsvrije resultaat. Dit zijn parameters waarvan aanpassing nog mogelijk moet zijn.⁶

Hiervoor bestaan ook goede argumenten:

- In het nieuwe box 3-stelsel wordt geen rekening gehouden met inflatie, ondanks dat het reële (en niet het nominale) werkelijke rendement het beste aansluit bij het draagkrachtbeginsel.⁷ Bij de invoering van box 3 in 2001 werd expliciet rekening gehouden met inflatie. Naar mijn mening zou dit in het nieuwe box 3-stelsel ook moeten. Geen rekening houden met de inflatie leidt tot een hoge(re) reële belastingdruk.⁸
- Bij een VAB is de effectieve belastingdruk (veel) hoger dan bij een VWB. Door de mogelijkheid om belastingheffing uit te stellen bij een VWB, daalt de effectieve belastingdruk. Hoe langer de uitstelperiode en hoe hoger het rendement, des te lager de effectieve belastingdruk wordt.⁹
- Het opbouwen van vermogen zou aangemoedigd moeten worden. Dit komt de zelfredzaamheid van belastingbetalers ten goede. Beleggen is dan vaak een logische keuze (voor de langere termijn). Toch zijn er veel huishoudens die niet beleggen, terwijl dat wel mogelijk is en raadzaam kan zijn.¹⁰ Ook de Europese Commissie heeft de aanbeveling gedaan om beleggen (fiscaal) meer te stimuleren.¹¹ Het nieuwe box 3-stelsel kan belastingbetalers echter afschrikken. Ook beleggers met een kleiner vermogen moeten in het nieuwe box 3-stelsel mogelijk belasting gaan betalen, terwijl dat in het huidige box 3-stelsel niet het geval is.¹²

Het verlagen van het belastingtarief en/of het verhogen van het heffingsvrij resultaat kan bovenstaande punten mogelijk op een relatief eenvoudige manier oplossen. Ter vergelijking: in België is per 1 januari 2026 een VWB ingevoerd (de meerwaardebelasting). Het tarief bedraagt slechts 10% en er geldt een vrijstelling van € 10.000 per jaar.

Afsluitend

Het perfecte box 3-stelsel bestaat niet. Elke variant heeft zijn voordelen en nadelen. Uiteindelijk is het aan de politiek om een keuze te maken. Belangrijk is dat er voldoende maatschappelijke draagvlak is, zodat wordt voorkomen dat opnieuw massaal wordt geprocedeerd. Het is wenselijk dat er duidelijkheid komt en een lange termijnvisie. De voorkeur heeft om ineens over te stappen op het gewenste nieuwe box 3-stelsel en niet met tussenstappen te werken. Als gekozen wordt voor een vermogensaanwasbelasting, dan is een verlaging van het belastingtarief en/of een verhoging van het heffingsvrij resultaat een overweging. Het invoeren van een achterwaartse verliesverrekening is ook zeer welkom.

Deze bijdrage is afgesloten op 12 mei 2026.

Over Van Lanschot Kempen

Van Lanschot Kempen is de oudste onafhankelijke financiële instelling van Nederland, opgericht in 1737 in 's-Hertogenbosch. We zijn gespecialiseerd in private banking, investment management en investment banking. Met Evi biedt Van Lanschot Kempen daarnaast een toegankelijk online vermogensplatform voor particuliere beleggers die vanaf € 10.000 hun vermogen willen (laten) beleggen.

Voor meer informatie neem contact op met: mediarelations@vanlanschotkempen.com.

⁶ Beslisnota bij Kamerbrief van 6 maart 2026, Kamerstukken II 2025/26, 36 748, nr. 45.

⁷ Kamerstukken II 2022/23, 32 140, nr. 139.

⁸ Bij een inflatie van 2% en een rendement van 6% bedraagt de reële belastingdruk eigenlijk 54%. En bij een rendement van 4% is de reële belastingdruk 72%. Zie: V. Ziesemer, Met een betere afbakening van illiquide vermogen kan box 3 door, ESB 14 april 2026.

⁹ Bij een rendement van 6% en 10 jaar uitstel, bedraagt het effectieve tarief circa 30%. Na 20 jaar bedraagt het effectief nog circa 25%. Zie: H.J. Meijer, Vermogenswinstbelasting discrimineert spaarders en aandelenbeleggers, NLFiscaal Opinie 2024/5.

¹⁰ AFM, Onbenut vermogen: een studie naar niet-beleggers, april 2026.

¹¹ Aanbeveling (EU) 2025/2029 van de Commissie van 30 september 2025 betreffende het verruimen van de beschikbaarheid van spaar- en beleggingsrekeningen met een vereenvoudigde en gunstige fiscale behandeling.

¹² In de huidige box 3 is de eerste € 59.357 (2026) aan vermogen vrijgesteld per persoon. In de nieuwe box 3 is de eerste € 1.800 aan rendement vrijgesteld per persoon.